

Skildringer fra Kina,

af *J. Hemmingsen*, Telegrafbestyrer i Amoj*).

(Hermed Tavle II.)

Social Omgang.

At Kineserne ere overordentlig høflige, vide vi alle, og til Begrebet „kinesisk Høflighed“ knytter Evropæeren tillige Forestillingen om noget komisk; man vil i det følgende faa et Indtryk af denne væsentlige Side af det kinesiske Liv. Den dannede Kineser er i sin ydre Optræden, endog lige over for den mindre velsete Evropæer, Høfligheden selv, og man undgaar næppe at blive en Smule forlegen de første Par Gange, man træffer sammen med en velopdragen indfødt, paa Grund af alle de dybe Buk og Bøjninger, der ledsage hans Forsikringer om, at han er „sin Herres lille Nevø“ eller „dumme yngre Broder“ og som efter hans Mening ere uadskillelige fra god Tone. Mellem sig selv indbyrdes holde de dannede Klasser strængt paa Iagttagelsen af et indviklet, smaaligt Ceremoniel, og kun den, der til Punkt og Prikke er hjemme i alle dettes, selv de mindste Ting, regnes for en Mand med virkelig god Opdragelse. Konfucius's Disciple have efterladt vidtløftige Optegnelser om, hvad „Mesteren“ sagde eller gjorde i det og det Tilfælde, hvorledes han klædte sig, gik, stod, sov, spiste og opførte sig i alle Livets Forhold: „Den ophøjede Mand brugte ikke Purpur eller mørkebrune Farver i sin Klædedragt.“ „Han bevægede sig frem ad med sine Arme ligesom en Fugls Vinger.“ „Naar han stod stille, optog han ikke Midten af Døren; naar han gik ind og ud, traadte han ikke paa Tærskelen.“ „Han spiste ikke meget, og naar han saa nogen i Sørgeklæder, skiftede Udtrykket i hans Ansigt.“ „Naar han mødte en blind, hilste han ham ærbødig“ o. s. v., o. s. v.

Der gives saaledes et fuldstændigt og færdigt Værk, hvoraf man kan lære alt, hvad der kræves for at blive et pænt Menneske, og den dannede Kineser gjør sig alle disse Enkeltheder til Studium for at efterligne Mesteren saa meget som mulig. Da der nu tilmed gives et selvstændigt Høflighedsprog, kan man let fatte, at den,

*) Ovenstaaende Skildring er et Brudstykke af en Bog om Kina, som om kort Tid udkommer paa A. F. Høst og Søns Forlag. Den dygtige Forfatter, der flere Gange har skrevet i nærv. Tidsskr. og er korresponderende Medlem af vort Selskab, har i denne Bog nedlagt Iagttagelser fra sit mangeaarige Ophold i „det himmelske Rige“, og, som man sér, fremstiller han disse Iagttagelser paa en meget tiltalende Maade. Red.

der vil gjælde for velbefaren i de Dele, maa anvende baade Tid og Møje derpaa, og saa endda være i Besiddelse af en kinesisk Hukommelse.

Naar to Kinesere møde hinanden paa Gaden eller anden Steds, bestaar den sædvanlige Hilsen enten i et stumt Buk med Hænderne foldede foran Brystet eller i en høflig Forespørgsel til hinandens Appetit. „Har De spist?“ er en ligesaa almindelig Hilsen som den blotte Hilsen „Ching-ching“ (hil, hil) eller „jeg hilser Dem“, og anvendes saa vel mellem fremmede som mellem bekendte. Er det gode bekendte, spørges der til hinandens Families og Fædres Befindende, maaske til Mødrenes, men aldrig, selv ikke mellem de fortroligste Venner, til Hustruens. „Befinder Deres alderstegne Prins sig vel?“ „Ere Deres ærværdige Forældre endnu i Hallen?“ ere de sædvanlige Talemaader, hvormed Forældre omtales. Er vedkommendes Fader død, omtales han som „den bortgangne Fyrste“ eller den „fraværende Herre“; Ordet „Død“ bruges aldrig paa kinesisk. En afdød betegnes som „den bortgangne“, „den fraværende“ eller „den forhenværende“.

Sig selv og sit eget omtaler man altid ringeagtende, andre og andres i de mest smigrende Udtryk. Selv er man den „ubetydelige yngre Broder“, medens den, med hvem man taler, er „Deres Højvelbaarenhed“ eller „ærværdige Olding“. Man omtaler en anden Mands Hus som hans „Palads“, sit eget som den „ringe Hytte“; gaar man med Briller, aftages disse, forinden Samtalen kommer i Gang, thi det er ubøfligt at se paa en anden med fire Øjne.

Er man fremmed, lyder det første Spørgsmaal: „Deres ærede Navn? jeg beder!“, og hertil svarer man: „Mit ringe Navn er saa og saa; jeg har endnu ikke modtaget Deres Befaling“, hvormed med andre Ord menes: „De har endnu ikke sagt mig Deres“. Ved at nævne en Kinesers Navn begynder man altid med Ordet „Hsing“, der ordret betyder „Familienavn“. Derefter kommer dette Navn og til sidst, hvad vi vilde kalde Døbe- eller Fornavn (Ming). Hr. Karl Kristian Holm vilde saaledes præsentere sig paa følgende Maade: „Mit ringe Navn er Holm Karl Kristian.“ Disse to sidste Navne danne ikke en Klasse Ord for sig uden anden Betydning, men ere Part og Del af Sproget. Kort efter et Barns Fødsel, giver man dette et

Slags Barne- eller Kjæle navn (Ju ming), der sædvanlig er Navnet paa et eller andet Dyr, med Forstavelsen „Ah-“, f. Ex. Ah-Abekat, Ah-Hest, Ah-Hund eller Ah-Ko. Dette Navn bibeholdes, indtil Pigebarnet er giftefærdigt, eller Drengbarnet har naaet Modenhedsalderen og tænker paa at indmelde sig til den første offentlige Examen, da det byttes med „Kuan Ming“, det officielle Navn, der vælges efter en eller anden god Egenskab eller med særlig Hentydning paa vedkommendes Stilling i Familien, f. Ex. Ta liu („store sjette“, d. v. s. den sjette Søn). Pigebørn opkaldes sædvanlig efter en eller anden Dyd eller efter sjældne og kostbare Sager, f. Ex. Beskedenhed, Silke, medens det er forbeholdt Slaver at opkaldes efter Blomster og Planter. Familienavnet føres af alle til samme Slægt eller samme Klasse hørende Individuer; men Døbenavnet skifter i det uendelige. Der findes for øvrigt kun et meget indskrænket Tal Familienavne, omtr. 430, og Folket betegnes tit som „de hundrede Navne“ for at antyde Slægternes indskrænkede Tal. Ved saaledes at nævne sit Navn, f. Ex. Li Hien Chung (Blomme, fremtrædende, Loyalitet), vil det ofte hælde, at en nøjere Forklaring er nødvendig, og at det næste Spørgsmaal bliver: „Hvilket Li?“ Der gives nemlig paa kinesisk forskjellige Ord, der udtales som „Li“, hver med sin Betydning, og først ved at se Tegnet, der angiver Ordet, skrevet eller nærmere betegnet, maaske høre det udtale i Forbindelse med et andet Ord, vil man komme paa det rene med, hvilket Li der menes. Man svarer f. Ex. i dette Tilfælde „Li mu tzu di Li“ eller det Li, der er sammensat af Tegnene mu og tzu, der hver for sig betyde Træ og Søn, men som sammenskrevne danne Tegnet for „Blomme“; eller man ridser i sin venstre Haandflade vedkommende Tegn med den højre Haands Pegefinger.

De næste Spørgsmaal, især til ældre Folk, ere tit: „Hvad er deres ærede Alder“, og „hvor mange Sønner har De?“ hvortil Høfligheden byder, at man svarer: „Min ubetydelige Alder er saa og saa“, og „jeg har kun saa og saa mange værdiløse Dreng.“ Det maa her mærkes, at Kinesernes besynderlige Maade at inddelte Tiden paa undertiden gjør, at en Persons Alder opgives større, end den er i Virkeligheden. Aaret inddeles i 354 Dage eller 12 Maaneskifter, hvorved det bliver nødvendigt hvert tredje Aar at indføre en Extramaaned for at faa Aarets Begyndelse til at falde sammen med det andet Maaneskifte efter det foregaaende Vintersollhverv. Aarene inddeles dernæst i Cykler paa 60 Aar, der hvert betegnes med sit bestemte Navn. Et Barn, der er født den sidste Dag i Aaret, opgives saaledes Dagen derpaa at have en Alder af to Aar, da det har levet i to Aar af vedkommende Cyklus. I daglig Tale og under almindelige Forhold opgives

Aaret som det og det Regeringsaar for den herskende Kejser.

I de sydlige Provinser er det almindelig Skik, selv efter at man har opnaaet den voxne Alder, at forsyne sit Fornavn med Begyndelsesstavelsen „Ah-“, saa at f. Ex. „Ro“ bliver „Ah-Ro“; men denne Skik kjendes dog kun mellem dem, der staa paa en fortrolig Fod med hinanden, aldrig mellem fremmede eller over for overordnede. Herved forklares Grunden til, at man i Kina møder saa mange „Ah-Chang'er“, „Ah-Fong'er“, „Ah-Tong'er“ og Ah-Gud véd hvad. Næsten enhver Kineser, der træder i Evropæernes Tjeneste, melder sig under dette sit Fornavn og opgiver sjælden eller aldrig sit Familienavn. Imellem hans egne Landsmænd vilde dette aldrig blive taalt, og det burde, hvor denne Skik er vedkommende bekjendt, strængt paatales som en forsættelig Uforskammedhed mod den evropæiske Herre.

Det er ikke alene Kinesernes Maade at fremsætte et Navn, der er det omvendte af, hvad der er Skik og Brug i Evropa. I mangfoldige andre Forhold træffer man det samme: Kineseren anlægger Sorg ved at klæde sig i hvidt, han kraver og læser fra højre til venstre; han opgiver en Dato ved først at nævne Aaret, saa Maanednen og til sidst Dagen; han stiger op paa sin Hest fra højre Side; han hilser ved at trykke sig selv i Haanden; han beholder Hatten paa i Værelset, naar han vil være særlig høflig; han kaster efter endt Pudsning sin Næseklud (af Papir) ned i en af de Porcellænskaale, der staa i Værelset, mens vi putte Kluden i Lommen; hans Kompasnaal peger mod Syd, og han regner Hjertet for at være Forstandens Sæde.

Indbyrdes ere Kineserne lige saa selskabelige som noget evropæisk Folk, og smaa Familiesammenkomster høre til Dagens Orden, ligesom man ogsaa ved højtidelige Lejligheder indbyder Venner og bekjendte til større Selskaber, hvor det gaar muntert til. Saa sendes der Bud efter fem, sex Sangerinder, der skulle forlyste Gjæsterne, eller en Gjøgler kaldes ind i Gaarden og fornøjer Husets Damer med at æde Blaar eller sluge Sabler, medens de værdige Ægte herrer i Ro og Mag nyde deres Te til en lun lille Passiar, hvorpaa Kineseren sætter stor Pris. Ofte mødes flere Familier i et eller andet smukt liggende Tempel og more sig med Spil og Sang. Musikanterne ere i Almindelighed lejede Folk, medens Sangerne derimod som oftest ere Smaadrenge, Sønner af vedkommende Familier, der ere oplærte dertil, fra de vare ganske smaa, og som foredrage gamle Sange om Fædrenes Bedrifter, medens de vedkommende Forældre ere stolte, naar deres Søn vinder Prisen i den venskabelige Kappelstrid.

Naar en velhavende Kineser giver et større Selskab, vælger han først sine Gjæster med særligt Hensyn til, at

de passe sammen, at de alle ere af omtrent samme Rang, og at ingen af dem staar paa en uvenskabelig Fod med nogen af de andre; han er i det hele meget omhyggelig for, at der ingen Udsigt bliver til Uenighed mellem de indbudne. Indbydelsen sendes pyntelig skrevet paa rødt Papir i en Konvolut af samme Farve og indeholder Underretning om, at paa den og den Dag og til den og den Tid „vil Vin og Kjød staa rede og Tallerkenerne være rene.“ Er man hindret fra at modtage Indbydelsen, sender man sit Visitkaart tilbage med Budet eller saa tidlig, at der er Tid at indbyde en anden Gæst i Steden. Paa den bestemte Dag og Time indfinder man sig i Gildehuset, ledsaget af sine Tjenere, der hjælpe til at opvarte ved Bordet, og man medbringer sin Indbydelse, der tilbageleveres Værten. Denne, der saa vel som Gæsterne, er i fuld Puds, modtager disse paa Dørtærskelen, hvor han er omgivet af sine Sønner og andre mandlige Slægtninge. Husets Damer deltage ikke i noget som helst Selskab eller nogen Sammenkomst, hvor fremmede Mandfolk ere til Stede; men samtidig giver Værtens Hustru et Dameselskab i de indre Værelser, hvortil hun indbyder Hustruerne og Døtrene af sin Mands Gæster. Naar lidt efter lidt alle Gæsterne ere samlede, præsenteres de for hyerandre af Værten og føres til Sæde. Midt for Døren i Værelsets anden Ende findes Højsædet. Herhen fører Værten sin mest udmærkede Gæst og tager selv Plads paa dennes højre Side, medens de øvrige Gæster ordnes i stræng Rækkefølge efter deres Rang og Alder paa begge Sider, de mest udmærkede paa venstre Side af Højsædet. Sædvanlig findes der smaa firkantede Borde („de otte Feers Borde“) uden Dug, som ere ordnede i to Rækker gennem Værelsets hele Længde; ved hvert af disse Borde tage sædvanlig otte Gæster Plads. Indledningen til Festen, der varer i flere Timer, og hvorunder Deltagerne forlystes med Teaterforestillinger eller med Sang og Spil, sker ufravigelig med den traditionelle Kop Te; men forinden rejser Værten sig og beder Gæsterne undskyldte det tarvelige Traktement. Forfriskninger, der bestaa af Kager og Syltetøjer, bæres flittig omkring, og ofte opvartes Gæsterne af Værtens Sønner, Piberne gaa rundt, og en livlig Passiar udspinder sig snart mellem hele Selskabet.

En velhavende Kinesers Værelse er sædvanlig udstyret med smukke Glaslamper, som hænge ned fra Loftet, medens Væggene ere prydede med lange smalle Papiruller, der indeholde avtografiske Sætninger af en eller anden afdød lærd Ven eller Citater fra Klassikerne; mange af dem sande Kunstværker i Kaligrafi. For øvrigt indeholder Værelset ingen Prydelser, maaske en eller to Vaser med Blomster; men Møblerne ere tit af kostbart Træ og indlagte med Elfenben eller Perlemor.

Kineseren excellerer i Middagsselskaber, og de finde i Almindelighed Sted i en eller anden Restavrant. I Indbydelsen, der udstedes nogle Dage i Forvejen, bedes Gæsterne om at give Møde paa det eller det Sted. Ved Døren modtages de af Restavrantens Vært, der har sin Plads bag en lille Disk, hvor han modtager Betaling af Gæsterne, eftersom de forlade Stedet. Af ham vises de indbudne op i øverste Etage, hvor Gildet foregaar. I Modsætning til andre kinesiske Huse ere Restavranterne gjerne to Etages Bygninger, hvis nederste Etage er optaget af Køkkenet og den almindelige Spisestue, hvor der serveres à la carte, medens den øverste Etage er inddelt i mindre Værelser og er reserveret for private Selskaber. I Kanton og i andre ved Floder liggende Byer afholdes Middagen maaske om Bord paa en „Blomsterbaad“, d. v. s. en flydende Restavrant eller et Forlystelsessted, der tit er udstyret paa det eleganteste. Det gaar muntert til ved en saadan Middag, skjønt den maadeholdne Kineser meget sjælden overskrider Ædruelighedens Grænser. Værten byder Gæsterne Velkommen med et Bæger Vin, hvorpaa alle Gæsterne tømme deres. Paa et senere Stadium af Gæstebudet besvare Gæsterne hans Velkomsthilsen ved samtidig alle at rejse sig og at drikke paa hans Sundhed. For Resten kjender Kineseren ikke til almindelig Skaaldriking eller til Bordtaler. Derimod er det Skik nu og da at drikke med hinanden over Bordet, og Etiketten byder, at man hver Gang tømmer sit Bæger og vender Bunden i Vejret. Ved hver Kuvert findes der to Spisepinde, et Vinbæger, en toarmet Gaffel, en Ske og en lille Skaal med Melonkjærner og Mandler, som tygges under hele Maaltidet, samt smaa firkantede Stykker blødt Papir, der gjøre Tjeneste som Servietter og til at aftørre Spisepindene. Retterne, der ere overordentlig talrige, og imellem hvilke figurere saadanne Sjældenheder som stuede Lilierødder, spiselige Svalereder, Hajfiskefinner, stuede Havsnegle, Andetunger, Bjørnepoter, Hummerfedt, Lærkehjærner og spiseligt Søgæs, serveres uden nogen bestemt Rækkefølge. Maaltidet ender altid med Supper af forskjellig Slags, hvoraf mange ere særdeles velsmagende, og som serveres i smaa Porcellænsskaale med Skeer af samme Materiale. Alle Kjøddretter, Høns, Ænder, Gæs serveres skaarne i smaa Stykker, en absolut Nødvendighed, da Knive ere ukjendte paa et kinesisk Bord, hvor man hjælper sig med sine Spisepinde. Disse Retter sættes midt paa Bordet i Porcellænsskaale, hvoraf enhver hjælper sig efter Behag. Det betragtes som udsøgt høfligt at hjælpe sin Gæst eller sin Sidemand til en eller anden Lækkerbidsken, som man fisker ud af Skaalen med sine Spisepinde og enten lægger paa hans Tallerken eller, hvad der er endnu høfligere, stikker ind i Munden paa ham. Ved

Slutningen af Maaltidet serveres gjerne en stegt Pattergris med en Citron i Munden, og til aller sidst kommer en Skaal Ris og en Kop Suppe. Det betragtes ikke som plat Tone ved Tegn og Lyde, der i Evropa vilde være umulige i ordentligt Selskab, at tilkjendegive, at man har spist indtil Overmættelse, men snarere som en Kompliment til Værten, der har givet en saa god Middag. Under Maaltidet og mellem Retterne gaa Piberne flittig omkring, og en livlig Konversation, der i Almindelighed drejer sig om de profaneste Temaer, opdigner Gjæsterne. Hertil bidrager ligeledes en Trup Sangerinder, der, højlig sminkede og yderst elegant paa-klædte, bidrage deres til Underholdningen. Vinen, der flittig skjænkes i smaa udskaarne Drikkekar af Træ eller Metal, undertiden af Porcelæn, drikkes varm; den er meget let og er destilleret af Ris eller af Frugter. Det er ikke sjældent, at man, naar man ikke befinder sig vel eller af andre Grunde ikke ønsker at nyde den Vin, som Høfligheden byder at drikke, lejer en Stillingsmand til at drikke for sig. Han faar Plads ved Bordet ved Siden af vedkommende og tømmer de Bægre, hans Hænder burde have tømt, og som saa regnes denne til Gode. Disse Stillingsmænd, hvoraf der ved en større Middag sædvanlig findes en tre til fire Stykker, ere for det meste Skuespillere, der ere lejede fra en eller anden Trup, og de forlyste Selskabet med grove Vittigheder og plumpe Indfald.

En Kineser beruser sig aldrig; dels er han af Naturen overordentlig maadeholden i Nydelsen af stærke Drikke, og dels er hans Vin saa svag, at den i det højeste giver ham et blussende og animeret Udseende uden at indvirke stort paa hans Hjerne. Gjæsterne more sig tit ved Bordet med en Leg, der er den samme som Italienernes Morra: to se hinanden skarpt i Øjnene, udstrække begge hver en Haand over Bordet, i det de vise nogle eller ingen af Fingrene og paa én Gang udraabe Summen af alle de udstrakte Fingre, hvorved der gjerne benyttes visse ideelle Betegnelser saa som et Hjærte, to Venner, fire Aarstider o. s. v. Tøves der med Svaret eller er dette fejlagtigt, maa vedkommende tømme et Bæger Vin og saa fremdeles. Naar Maaltidet er til Ende, ombæres der et Messingfad med varmt Vand og ét Haandklæde; med dette Klæde vasker hver Gjæst efter Tur sit Ansigt og sine Hænder eller, hvis det er varmt, maaske ogsaa en Del af sin Overkrop under Kafftanen, og saa gaar Klædet og Skaalen videre til den næste. Synderlig behagelig er denne Vaskescene just ikke i mange Tilfælde, indser man nok.

Kineseren bruger ligesom vi Visitkaart, men

Formen og Størrelsen er meget forskjellig vore. Det almindelige Kaart, der til daglig Dags bruges mellem Ligemænd, bestaar af et aflangt firkantet Stykke rødt Papir, omtrent 8 Tommer langt og halvt saa bredt, i hvis højre Hjørne Ejers Navn findes med store, fede og sorte Skriftegn. Ved festlige Lejligheder derimod, saa som ved Brylluper, paa Fødselsdage eller ved Nyaarsvisitter bruges et Slags Gallakaart, der er lagt i ikke mindre end ti Folder, hvoraf hver enkelt er af samme Størrelse som det nys beskrevne almindelige Kaart. Det er saaledes af en ret antagelig Størrelse, og da Udgiften ved mange af disse kæmpestore Navnebrætter let kunde blive betydelig, er det Skik og Brug at returnere et saadant til Afsenderen, der da ved næste lignende Lejlighed benytter det igjen. Det er ikke ualmindeligt ved Nyaars-tid at sende sit Kaart med en Billedgruppe af en Skilpadde, en Stork og et Fyrretræ — Kinesernes Emblemer paa et langt Liv — hvorved man altsaa ønsker vedkommende, at han maa leve i mange Aar. I Tilfælde af Dødsfald i Familien og naar der bæres Sorg, ombyttes det røde Kaart med et lignende lysebrunt, medens to mindre Skriftegn, som betyde: „Sorg bæres“, da søjes ind efter Navnet. Efter en vis Tids Forløb benyttes atter det sædvanlige Kaart; men et lille Stykke brunt Papir, hvorpaa der findes Tegnene, som angive Navnet, klæbes midt i den røde Grund.

Visitkaart yde ogsaa udstrakt Tjeneste ved alle skriftlige Meddelelser af en halv officiel Natur. I ethvert saadant Brev indeslutes Afsenderens Kaart, der her tjener i Steden for Underskrift, og det ventes, at Adressaten returnerer sit som en Slags Kvittering for Modtagelsen. Til andre Tider, hvor mindre vigtige Meddelelser sendes fra én Person til en anden, skrives disse paa vedkommendes Kaart, der sendes aabent, og Besvarelsen sker paa samme Maade. I Hjørnet til venstre for nedan anbringes i saa Tilfælde de nødvendige Skriftegn, ledsagede af Tilføjelsen: „Fra Deres Velbaareheds yngre Broder“ eller „ubetydelige Nevø“, dersom Afsenderen er yngre eller af lavere Rang end Adressaten. Er det omvendte Tilfældet, og er Afsenderen ældre eller af højere Rang, ændres „Broder“ til „Onkel“; men Udtrykket „yngre“ eller „ubetydelige“ bibeholdes.

Tilvisse! meget af det, som her er sagt, har for os noget komisk ved sig; men naar vi undersøge Sagen nøjere, vil det i mangt et Tilfælde kun være, fordi det er anderledes end hos os. Det gaar med Vanesager som med Smagssager, derom kan der ikke disputeres, og det kunde jo nok hænde, at i et og andet er det Kineseren, og ikke Evropæeren, hvis Høflighedsform er den kjønneste.

Skuespil og Skuespillere.

Det fortælles, maaske mere som et kuriøst Sagn end som en historisk Kjendsgjerning, at Oprindelsen til Skuespillene i Kina maa søges i en Tildragelse, der fandt Sted under den første Kejser af Han-Dynastiet 200 Aar før Kristus, da den kejserlige General Chen Ping, der i en befæstet By beleiredes af oprørske nordlige Stammer, ved en Krigslist fik disse til at hæve Beleiringen og trække sig tilbage, netop da Byen stod i Fare for at maatte overgive sig paa Grund af Hunger. Belejringshæren kommanderedes af en Høvding, hvis energiske Hustru, Yshih, førte Befalingen over en stor Troppstyrke, der bevogtede den ene Side af Byen. Da Chen Ping hørte, at hun var af en højst skinsyg Natur, lod han et stort Antal af Byens unge Piger, der vare klædte i pragtfulde Klæder, ved forskellige Lejligheder vise sig paa Muren, og opføre Danse og Optog dér. Den mandhaftige Yshih, der kjendte sin Mands svage Side og frygtede for, at han, naar Byen indtoges og naar alle disse Skønheder faldt i hans Hænder, skulde tilsidesætte hende og glemme sine ægteskabelige Pligter, trak sin Troppstyrke bort og gav derved den snedige General Chen Lejlighed til at skaffe Byen Levnedsmidler. Hvorledes det nu end forholder sig hermed, nok er det, at man ikke har paalidelige Efterretninger om Skuespillets Historie før Tang-Dynastiet. Tang Ming Huang, der levede i Førstningen af det ottende Aarhundrede eft. Kr., var den første Kejser, der interesserede sig for scenisk Kunst og for Musik. Han oprettede Skoler for Musikere og Skuespillere og oplærte personlig hundrede Sangerinder, der kaldtes „den kejserlige Pærebaves Elever“ paa Grund af, at Undervisningen fandt Sted i en Frugthave ved det kejserlige Palads, og under dette underlige Navn gaa Skuespillere og Sangere den Dag i Dag i Kina.

Skuespillene ere sædvanlig af historisk eller moralsk Indhold. Som et Kuriosum kan anføres, at Handlingen ingen Sinde fremstilles at foregaa i det nuværende Dynastis Regeringstid, hvad der maa forklares deraf, at intet Dynastis Historie offentliggøres, før et andet har indtaget dets Plads, altsaa det samme, men i udvidet Maalestok, som sker med mangt et Dokument, der findes i et evropæisk Gehejmerarkiv. Dramaet spiller Hovedrollen paa den kinesiske Scene og fortrænger til en vis Grad enhver anden Retning, skjønt Tragedie, Komædie, Farce, ja! endog Opera forekomme i Kina. Det kinesiske Drama maa siges at bestaa af to Hovedklasser. I den første spille Regenter, Statsmænd og historiske Personer Hovedrollen, medens Handlingen sædvanlig gaar ud paa historiske

Tildragelser, Statsintriger, Kjærlighedsaffærer eller de hundrede og en daglige Smaabegivenheder i langt henvundne Tider, hvorfor disse Stykker tit ere af stor Interesse for den, der interesserer sig for Kinas gamle Historie eller som ønsker at faa et Indblik i det huslige Liv mellem Kineserne. Det militære Drama udmærker sig derimod nærmest ved en Udstilling af gammeldags groteske Dragter og Vaaben, samt i en Mængde Vaabenøvelser, Slagsmaal og Processioner med Bannere, Knallerter og Kanonskud, alt ledsaget af en særønderrivende Musik; den uvante Tilskuers forvirres ved alt dette og faar Forestillingen om, at han er i et Galehus, medens den rolige kinesiske Teatergænger aldeles ikke finder noget underligt i de kunstige Bukkespring og akrobatiske Kunster, der udføres under Navn af Skuespil.

Kun i større Byer og selv dér undtagelsesvis finder man Bygninger, som udelukkende ere bestemte til Opførelse af Skuespil. Sædvanlig finde disse Sted i Templer, Klubbygninger, private Huse, paa Gaden eller paa Landevejen. Til ethvert Tempel af Betydning hører der en Skueplads, sædvanlig en tarvelig Træforhøining foran den aabne Tempelhal, forsynet med et Halvtag af Maatter, men aaben til tre Sider; her opføre omrejsende Skuespillerselskaber Skuespil ved alle Offerfester og ved andre Højtider. Undertiden slaa flere Familier sig sammen for ved højtidelige Lejligheder, saa som Nytaarstid, Bryllupper o. s. v., at engagere en Skuespillertrup og at opføre et Teater for denne Lejlighed, eller en Kjøbmand opslaar et saadant foran sin Bod for at trække Kunder til. Udgifterne ved de offentlige Forestillinger bæres af vedkommende Tempel, af Landsbyen eller af private, og enhver, der vil slutte sig til Tilskuerne, er velkommen. Dekorationerne ere faa og simple. De bestaa af nogle Sivmaatter, som ere ophængte paa Siderne og i Baggrunden af Scenen, nogle faa Borde, Stole eller Senge. Intet Fortæppe skiller Scenen fra Tilskuerpladsen, og Ikke-spillende komme og gaa mellem Skuespillerne til ikke ringe Forvirring for den uindviede. Det er en Selvfølge, at denne fuldstændige Mangel paa Dekorationer stiller store Krav til Tilskuernes Indbildningskraft, skjønt Skuespillerne selv til en vis Grad bøde paa denne Mangel derved, at hver enkelt begynder med at meddele, hvilken Rolle han spiller, hvad han har foretaget sig under sin Fraværelse fra Scenen og hvad denne forestiller. En Stol, hvor over der er bredt et broderet Klæde og som er stillet op paa et Bord, forestiller en Trone, et Stykke hvidt Shirting, hvorpaa der er malet en Dør og som holdes frem mellem to Kuliser, agerer en Bymur,

en Stol, til hvis Ryg der er bunden en Gren, er en Skov, og saa fremdeles. Skal en Gesandt sendes til et fremmed Land, farer hans Excellence af Sted, hoppende og springende over Scenens Brædder, som om han red paa en vælg Ganger, helt ud til Lamperækken, hvor han raaber, at han er kommen til sit Bestemmelsessted og at Scenen nu forestiller, f. Ex. en Avdienssal hos den og den Regent, og saa spilles der videre. Skal det tordne, træder en pjaltet Kuli op paa Scenen med en Kobberplade, som han bearbejder med en Stok, medens de rædselsslagne Aktører hyle om Kap. Paa selve Scenen har Musikkorpset sit Sæde. Det bestaar af et Par Tromme- og Pavkeslagere, maaske tillige af nogle Klarinet- og Fløjteblæsere. Deres Hovedarbejde er, hver Gang der udtales en eller anden Sætning, hvorpaa der skal lægges særlig Eftertryk, da at ledsage denne med et sær- sønderrivende Akkompagnement af deres skingrende Instrumenter. Skuespillerne ere iførte rige Kostumer, der ere vidt forskellige fra dem, som nu til Dags bruges i Kina og som regnes for fuldstændig troværdige Efterligninger af gamle Tiders Dragter. Replikkerne fremsiges med en skrigende Følsetstemme og med de sælsomste, unaturlige Lader og de voldsomste Bevægelser. Stykket spilles i Almindelighed i Mandarin-Dialekten, som de sydlige Provinsers Indbyggere til Dels ikke forstaa, hvorfor en eller anden af Skuespillerne lejlighedsvis fremkommer med et Par oplysende Bemærkninger i vedkommende stedlige Dialekt. Skuespillerne ere inddelte i Selskaber, der føre Navne som „det lykkelige og tilfredse Selskab“, „det ældste og det bedste Selskab“ o. s. v., og de lade sig engagere for en hestemt Betaling aarvis eller for hver Forestilling. Oprindelig udførtes de kvindelige Roller af Skuespillerinder, og dette vedblev, indtil Yung Cheng, en Kejsers af det nu regerende Dynasti, forelskede sig i en Skuespillerinde, der hørte til det keiserlige Palads, og med hende fik en Søn, den liberaleste og mest oplyste af alle Kinas Kejsere, Kienlung. Da Kienlung besteg Thronen, overtalte hans Moder ham til at afskaffe kvindelige Skuespillere paa Teatret i Paladset, i det hun maaske følte, at deres Næringsvej mindede hende om hendes tidligere lave Stilling og Byrd. Nu hører det til Sjældenhederne, at en Kvinde nogen Steds i det himmelske Rige betræder Scenens Brædder. Kvindelige Roller udføres af Mandpersoner, der kjøbes af Spekulanter og fra den tidlige Barndom opdrages til dette Hverv. Det er ret betegnende for den Maade, hvorpaa deres Uddannelse for Teatret gaar for sig, at der tit i Salgskontrakten om saadanne Børn optages den Bestemmelse, at dersom Barnet „prygles ihjel“, skulle Forældrene ikke kunne gjøre Krav paa Skadeserstatning. Ved Ud-

dannelsen lægges der særlig Vægt paa Stemmens Moderation og paa Øvelse af Hukommelsen, og saa god er Træneringen i Almindelighed, at det selv for Kinesere er vanskeligt at skjelne en saadan mandlig „Skuespillerinde“ fra virkelige Kvinder; Stemmen, Holdningen, Bevægelserne ere fuldstændig ligesom en Kvindes. Træneringen varer i Almindelighed tre til fire Aar, i hvilket Tidsrum vedkommende opdrages til en enkelt bestemt Genre, som han saa gjør til sin Specialitet og hvorved han bliver. Den kinesiske Skuespilkunst inddeler Rollerne i 4 Slags: 1) Den gamle Mand (Kejsers, Familiefaders, Statsmand eller lignende) eller den unge Mand (Helt, Laps, Elsker). 2) Skurken, kaldet „det maledede Ansigt.“ 3) Den gamle Dame, den unge Dame, Kurtisanen og Slavepigen, og 4) Komikeren. En hvilken som helst Skuespiller helliger sig nu udelukkende til *ét* af disse Fag og indlader sig under ingen Omstændigheder paa at optræde i en anden Slags Rolle. Sandelig en heldig Ting for en Teaterdirektør! Den, der er træneret til tragisk Skuespiller, optræder altsaa kun i saadanne Roller, den, hvis Specialitet er Heltefaget, falder det ikke ind at optræde i en Farce og saa fremdeles. Naar Uddannelsen er til Ende, optræder Skuespilleren uden at faa Løn, indtil Omkostningerne for hans Optragelse ere betalte, hvorefter han lader sig engagere af den højstbydende. Betalingen retter sig efter Skuespillerens Genre, Alder, Dygtighed og Udseende; men mest efter Stemmen. Den, der har den „største Strube“, d. v. s. den, der har den stærkeste og bedst trænerede Stemme, faar størst Løn. Helten betales højest, saa Tragikeren, den, der spiller de kvindelige Roller og endelig Komikeren. Lønnen skifter mellem 200 og 10,000 Kroner om Aaret, foruden Extraindtægter ved Privatforestillinger, Beneficer eller lign.

Forøvrigt regnes det som noget høist nedværdigende at give sig af med Teatret. Sønner af Skuespillere, af Barberer og af Slaver kunne ikke indstille sig til de offentlige Examinere og ere de eneste af Kinas mange Millioner Indbyggere, der ikke kunne beklæde noget offentligt Embede eller hæve sig over deres Stand, medens det derimod ligger i enhver anden Kinesers Magt ved personlig Dygtighed at svinge sig op til de højeste Værdigheder. Det er ved Lov forbudt alle civile og militære Embedsmænd at indgaa Ægteskab med Skuespillerinder eller med kvindelige Musikanter. Straffen derfor er 60 Rottingslag; Ægteskabet annulleres, Pigen sendes tilbage til hendes Forældre og det forbydes hende at gjenoptage sin Profession. Det er ikke alene en Skam for vedkommende selv at være Skuespiller; men en Mand, hvis Fader, Bedstefader eller Oldefader har hørt til denne foragtelige Kaste, betragtes med Ringagt, selv af den

Kinesiske Skuespillere.

fattigste Kuli. Om han endog ejer Millioner, vil ikke den ringeste af hans egne Tjenere spise Ris af samme Skaal som han. Skuespillerne ere ogsaa sædvanlig baade uvidende, uopdragne og lastefulde Mennesker, der som Regel ikke en Gang forstaa at læse eller skrive. Suffør have de ikke, og de lære deres Roller ved Ørets Hjælp; naar man hører en Skuespiller med største Lethed oplæse et Program, skulde man antage ham for vel dreven i boglige Kunster.

Træder man i en større By ind i et kinesisk Teater, giver man ved Indgangen sin Betaling til Kassereren. Lokalet er ret rummeligt og oplyst med Masser af kulørte Papirlamper; den bedste Plads er midt paa Gulvet paa en lav Forhøjning, hvor der er hensat Borde og Stole for den finere Del af Publikum. Rundt om Salen løber der et Slags Galleri, og her gaa og komme Tilskuerne mellem hinanden under en vedvarende Støj og Tummel, medens der paa begge Sider ved Scenen findes lukkede Loger, som man, hvad der ogsaa gjælder for alle andre Pladser, kan optage i Forvejen og forbeholde sig ved simpelthen at lægge sit Kaart paa Pladsen, hvorefter det ikke vilde falde nogen anstændig Kineser ind at tage den. Scenen er paa en Forhøjning to Alen fra Gulvet og saa fremskudt, at Tilskuerne i Logerne kun sé den fra Siden. Som alt nævnt, er der ingen Kulisser eller andre Scenearrangementer; kun i Baggrunden er der to Døre, en for de indtrædende og en for de aftrædende Skuespillere, og mellem disse have Musikanterne deres Plads. Naar Forestillingen skal til at begynde, sér man hele Familier indfinde sig paa Tilskuerpladsen. Damerne ere pyntede med smukke Blomster i Haaret og overhængte med Sølv- og Guldsmykker; Læberne ere malede røde og Øjenbrynene sorte, Neglene, der hos de velhavende altid ere nogle Tommer lange, blegrøde med blaa eller grønne Rande; Fingrene ere besatte med Ringe, ofte af stor Værdi, og hele Dragten er oversaaet med Guldbroderi. Den velhavende Kineser sætter en Ære i at udstyre de kvindelige Medlemmer af Familien med saa mange og saa værdifulde Smykker som mulig, og Kineserinden, der i fuldeste Maal er forsynet med sit Kjønns Svaghed for Pynt og Stads, hænger alt paa sig, naturligvis ikke altid paa den efter vore Forestillinger mest smagfulde Maade. Hver Familie har sin Aftensmad med sig, varmt Vand bringes, og snart gaa Tekopperne og Piberne rundt under en livlig Passiar. Man ser heraf, at det ikke alene er Scenen, men ogsaa Tilskuerpladsen, som er paafaldende fra Evropæeren.

De fleste af Teatrene give to Forestillinger om Dagen, hele Aaret rundt, én Dag ugentlig undtagen, og der spilles fra Kl. 5—6 om Eftermiddagen til langt ud

paa Natten, skjønt det strider imod kinesisk Lov at fortsætte Skuespil efter Mørkets Komme, et Forbud, der dog aldrig overholdes. Forestillingen begynder sædvanlig med, at en af Skuespillerne fremsiger et Par passende Linjer i Form af en Prolog, ligesom en Epilog følger efter ethvert Stykke. Scenen er intet Øjeblik tom; thi aldrig saa snart er et Stykke forbi, før der uden noget som helst Ophold spilles videre paa det næste. Publikum forsynes med Programmer, der ere trykkede paa rødt Papir og indeholde Navnene paa Stykkerne — sædvanlig otte til ti — samt de spillendes Navne, men derimod ikke deres Roller, hvad der ogsaa er unødvendigt, da, som før nævnt, hver Skuespiller ved sin første Indtræden paa Scenen meddeler Publikum, hvem og hvad han forestiller. Enhver Tilskuer kan imidlertid mod Betaling af nogle faa Dollars forlange et Stykke, der ikke er paa Programmet, hvorefter en lille Tavle med det forlangte Stykkes Navn ophænges paa Scenen og Opførelsen strax tager sin Begyndelse.

Kineseren har sin „Mester Jakel“ og sit Dukke-teater. Sædvanlig slaa to Mænd sig sammen, hvoraf den ene besørger Forestillingen, medens den anden slaar paa Gongong, samler Penge ind, o. s. v. Tit arbejder Kunstneren alene, og man kan da møde ham paa Gaderne med sit lille Teater paa Ryggen, rede til at stille det op, hvor en Tilskuerkreds kan blive samlet. Paa Gadehjørner, uden for Templerne eller paa andre mere besøgte Steder, stiger han op paa en Stol, hvorpaa ligeledes de Støtter hvile, der bære det lille Teater; hans Hoved og Overkrop skjules af et Klæde og Forestillingen tager sin Begyndelse. Ved Hjælp af Traade bevæger Foreviseren Dukkerne, der sædvanlig forestille en Mand og en Kone, og saa mesterlig udfører han dette og saa træffende efterligner han forskellige Stemmer, at det selv for den, der ikke forstaa Dialogen, er meget morsomt at blande sig mellem Tilskuerne. Handlingen er sædvanlig en eller anden huslig Tvist mellem to Ægtefolk, hvor Kasteskafter, Køkkensager og andre Slags „slaaende Argumenter“ spille en fremragende Rolle, og den ender for det meste med, at Konen til Tilskuernes uddelte Tilfredshed bliver Herre paa Valpladsen.

Musik i Ordets evropæiske Betydning kjender Kineseren intet til. Dermed være det dog ikke sagt, at han hverken har blæsende, strygende eller trommende Instrumenter. Disse sidste spille især en stor Rolle ved hans Koncerter, om man da maa anvende dette Navn paa et efter evropæiske Forestillinger lige saa øresønderrivende som toneløst og taktløst Tuder og Trommeri, der udøves af et eller flere Individuer, som kaldes Musikanter. Det almindeligste musikalske Instrument er en Slags Lut, med

hvis fattige Klimpren Sangeren, sædvanlig en blind Mand eller Kvinde, ledsager sin ensformede Sang. Men Kina har ogsaa sine Musikkorps, der bestaa af ti til tyve musicerende, som have allehaande underlige Instrumenter foruden Fløjter, Klarinetter, Trommer og Gongonger. Ved højtidelige Lejligheder lejer en Kineser et saadant Selskab til at musicere uden for sit Hus. Saa bygges der en Slags Tribune af Brædder over Gaden og i en saadan Højde, at Trafikken ikke forstyrres, et Maattetag beskytter Kunstneren mod Vejrligets Indflydelse og Koncerten tager sin Begyndelse. Den varer tit Dage i Træk fra den tidlige Morgen til den sene Aften, og man

kan ikke andet end beundre den Udholdenhed, hvormed de agerende blæse, fløjte, tromme og gongongere, og den Taalmodighed, hvormed Publikum hører paa dem. Undertiden ere de musicerende Diletanter, der for deres egen Fornøjelse mishandle Instrumenterne paa denne Maade til stor Beundring og Fornøjelse for deres Slægt og Venner.

Af det foregaaende fremgaar det noksom, hvor stor en Forskel der er paa den kinesiske og den europæiske Kultur, og man har netop i denne Forskel en af Hovedgrundene til, at et Ophold i Kina frembyder saa stor Interesse for en Evropæer.

Fra et Ophold paa Anholt,

af P. Tauber.

Skjønt vort Land er saa lille, ere mange Punkter hos os dog kun lidet kjendte; Forholdene paa saadanne Steder ere naturligvis ikke storslaaede, men de have desuagtet megen Interesse. Iblandt saadanne mindre kjendte Punkter kan man nævne Øen Anholt; thi den ligger uden for Alfarvej, den besøges kun sjælden, og den kan just heller ikke siges at være indbydende for Turister. Paa en zoologisk Rejse i forrige Sommer kom jeg dertil og undersøgte i Løbet af en halv Snes Dage Havdyrene omkring den lille Øs Kyster; det være mig tilladt at bede om Plads for et Uddrag af mine Iagttagelser fra selve Øen.

Afstanden fra Anholt til Grenaa paa den ene og til Sverige paa den anden Side udgjør noget over 6 Mil; fra Helsingør, hvor over der med Baad to Gange om Maaneden er Postforbindelse, er Afstanden 13 Mil. Med Undtagelse af denne højst sparsomme Postforbindelse er Øen, saa at sige, fuldkommen isoleret. Befolkningen henter et Par Gange om Aaret sine Varer i Grenaa, og den Lejlighed, der ellers gives, er rent tilfældig, med en Kvaseskipper eller med en fremmed Fiskerbaad. De Priser, der kræves for at sejle til eller fra Øen, skulle da heller ikke lokke den rejsende. I Grenaa krævede man saaledes 40 Kroner af mig for den 6 Miles Sejlads, og Anholterne selv forlange af en fremmed indtil 160 Kroner. Deres egen Jorddrot har maattet betale 80 Kroner for en Baad til Grenaa. Til Sammenligning kan det tjene, at man i Frederikshavn forlangte 20 Kroner til Anholt, skjønt Afstanden er den dob-

belte, og paa Læss forlangtes kun 16 Kroner. Grunden til disse fabelagtige Priser ligger mindre i, at Sejladsen frem og tilbage under ugunstigt Vejr ikke kan endes paa én Dag end i det Aflængighedsforhold, hvori de forskjellige Parthavere i Øens Baade staa til hverandre. Af de 177 Indbyggere paa Anholt er der 49 rørlige Mænd, som eje Baade i Fællesskab og som danne de saakaldte „Selskaber“. Naar en Søn er konfirmeret, optages han i „Selskab“, har Stemmeret deri og faar sin Del af Udbyttet. Han er ogsaa forlovet eller rettere bortlovet fra sin spæde Barndom. En eneste indvandret Mand fra Amager mødte den hæftigste Modstand; han giftede sig med en vakker Anholterinde og er nu optaget i et „Selskab“. Han har to Sønner, hvoraf den ene er konfirmeret, men Forældrene ere enige om, at Sønnen selv skulle vælge deres Brud, naar de blive voxne, et Kjættereri, som ikke er vel set blandt Anholterne. Det er ellers naturligt, at den indvandrede paa Øen repræsenterer Fremskridtet. Ved den omtalte Ordning opnaa Anholterne to Ting, som de sætte megen Pris paa, nemlig at Penge og Baade blive i Familierne og at de gamle Vedtægter bevares; men de opnaa rigtignok ogsaa, at det ringe Folketal bevares, og om dette er formaalstjenligt, ere Meningerne paa Øen delte. Der er i alt paa Øen 6 Baadselskaber, og disse eje 4 Dæksbaade, en Snes Fiskerbaade og en halv Snes Joller.

Ingen uden Fyrmesteren er Selvejer til saa meget som en eneste Baad, og ingen kan gaa ud med en Baad, uden at spørge sine Medinteressenter, hvad der sker i